

NATUURTOETS WET NATUURBESCHERMING

Ontwikkeling Schuttersbosch Eindhoven

Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl

1 FEBRUARI 2018



Contactpersonen

[Redacted Name]

Ecoloog

T +31 627060600

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018
5200 BA 's-
Hertogenbosch
Nederland

[Redacted Name]

Adviseur Ecologie & Specialist
Fauna

T +31 627061118

E [Redacted Email]

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Samenvatting en conclusies	4
1.3	Leeswijzer	5
2	PLANGEBIED EN INGREEP	6
3	METHODIEK	7
3.1	Oriënterend onderzoek	7
3.2	Soortgericht onderzoek	7
4	WET NATUURBESCHERMING	10
4.1	Gebiedsbescherming	10
4.2	Houtopstanden	10
4.3	Soortenbescherming	11
4.3.1	Aanwezigheid beschermde soorten	11
4.3.2	Effectbeschrijving en -beoordeling	12
4.3.3	Toetsing Wet natuurbescherming	14
5	MITIGATIEPLAN	16
5.1	Doel en uitgangspunten	16
5.2	Algemene mitigerende maatregelen	16
5.3	Sloop bebouwing	17
5.4	Onderhoud bomen (kap en snoeiwerkzaamheden openbaar groen)	21
5.5	Ontheffing	22
	BIJLAGE A WETTELIJK KADER	23
	BIJLAGE B FOTO-IMPRESSIE	29
	BIJLAGE C RESULTATEN QUICKSCAN	34
	BIJLAGE D RESULTATEN SOORTGERICHT ONDERZOEK	36
	COLOFON	42

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doel

Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl te Eindhoven (hierna Woonbedrijf) heeft het voornemen om in de wijk Schuttersbosch woningen te bouwen en bestaande woningen te slopen alsmede lege kavels te verkopen aan derden die daar een woning willen bouwen. Dergelijke ingrepen kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten en daarmee overtreding van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het is daarom noodzakelijk om inzicht te krijgen in de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en om vast te stellen of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten.

Arcadis heeft, in opdracht van Woonbedrijf, onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten in het kader van de soortenbescherming van de Wnb. Hierbij is soortgericht onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van roofvogels en spechten, huismus, gierzwaluw, eekhoorn, boom- en steenmarter, vleermuizen en reptielen en amfibieën conform de bepalingen uit de Kennisdocumenten van BIJ12en onderzoeksmethodiek van het Netwerk Groene Bureaus. Onderhevig rapport heeft betrekking op de toetsing van de onderzoeksresultaten aangevuld met een mitigatieplan.

Doel van deze rapportage is het inzichtelijk maken, onder welke condities de voorgenomen werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd binnen de kaders van de Wet Natuurbescherming.

Uitgangspunt van het mitigatieplan is om wettelijke overtredingen te voorkomen, al of niet door middel van compenserende- en/of mitigerende maatregelen.

1.2 Samenvatting en conclusies

Uit het door Arcadis uitgevoerde onderzoek is gebleken dat in een aantal panden van woonbedrijf verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. Tevens komt de eekhoorn door het gehele gebied voor met diverse nesten en broedt er op 1 plek een grote bonte specht. Het gehele gebied wordt gebruikt door diverse vleermuissoorten, spechten, huismus en roofvogels als leefgebied.

Ten behoeve van de verkoop van kavels en het bebouwen binnen het bouwblok en het onderhouden van (openbaar) groen kan worden volstaan met enkele algemene maatregelen en protocollen om zodoende overtreding van de Wet Natuurbescherming te kunnen voorkomen

Voor het slopen van 3 panden (Rendierveld nr.26, Heksenkruidlaan nr.30 en Wegendoornlaan nr.21) van Woonbedrijf is een ontheffing noodzakelijk voor het verstoren en vernietigen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. In de overige door Woonbedrijf te slopen panden binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. Deze panden kunnen zonder ontheffing tot 2021 worden gesloopt.

Tabel 1 samenvatting natuurtoets per soort en gebiedsdeel

Soort(groep)	Conclusie onderzoek	Beschermd functies aanwezig eigendom Woonbedrijf			Vervolgacties noodzakelijk voor Woonbedrijf
		Oostenrijk	België	Openbaar groen	
Roofvogels	Geen verblijfplaatsen aanwezig binnen gebied. Wel foerageergebied				Geen
Spechten	1 nestplaats grote bonte specht vastgesteld in boom		X	X	Bomen met holten behouden
Huisumus	1 nestplaats aanwezig in particuliere woning	X			Geen
Gierzwaluw	Geen nestplaatsen aanwezig				Geen
Eekhoorn	Nesten aanwezig in beplanting plus leefgebied		X	X	Nesten behouden of werken volgens ontheffing of gedragscode
Boom- en steenmarter	Niet vastgesteld				Geen
Gewone dwergvleermuis	Diverse verblijfplaatsen in bebouwing vastgesteld.	X	X		Ontheffing noodzakelijk sloop panden met

	foerageergebied				vastgestelde verblijfplaatsen
Laatvlieger	Geen verblijfplaatsen vastgesteld				Geen
Rosse vleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld. Wel foerageergebied				Geen
Watervleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld				Geen
Gewone grootoorvleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld				Geen
Reptielen en amfibieën	Plangebied vormt geen primair leefgebied.				geen

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is het plangebied en de ingreep beschreven. Hoofdstuk 3 gaat in op de gebruikte methode voor het oriënterend en soortgericht onderzoek. In hoofdstuk 4 worden de resultaten behandeld. Daarnaast wordt ingegaan op de effectbeoordeling en toetsing op de Wnb. Hoofdstuk 5 betreft het mitigatieplan.

In bijlage A is het wettelijk kader van de Wnb opgenomen en in bijlage B zijn de veldresultaten van het oriënterend onderzoek opgenomen. In bijlage C zijn de veldgegevens van het soortgericht onderzoek opgenomen.

2 PLANGEBIED EN INGREEP

Het plangebied betreft de woonwijk Schuttersbosch te Eindhoven. Deze woonwijk bestaat uit twee deelwoonwijken, zie onderstaand figuur. De woonwijk in zijn algemeen heeft een bosrijk karakter. In bijlage 2 is een foto-impressie van beide wijken opgenomen.

Openbaar groen is eigendom van Woonbedrijf en wordt door Woonbedrijf onderhouden waarbij met enige regelmaat ook bomen en takken worden verwijderd die een gevaar vormen voor de veiligheid. De openbare verharding is eigendom van de gemeente.

- Oostenrijk:

In dit noordoostelijk deel van de wijk staan nieuwe Oostenrijkers. Deze zijn niet in eigendom van Woonbedrijf. Oude Oostenrijkse woningen zijn deels in eigendom van Woonbedrijf en deels al verkocht. De woningen die nog in eigendom van Woonbedrijf zijn worden bij opzegging van de huurovereenkomst verkocht. Met uitzondering van zes woningen. Deze worden (mogelijk) nog gesloopt. Lege kavels worden verkocht aan derden ten behoeve van particuliere woningbouw.

- België:

Deze woonwijk bestaat uit Oude Belgen en Nieuwe Belgen plus recentere nieuwbouw. De Oude Belgen worden momenteel nog verhuurd en bij huuropzegging op termijn gesloopt. De kans bestaat dat een enkele woning wordt gerenoveerd. De Nieuwe Belgen zijn gedeeltelijk in eigendom van Woonbedrijf. Bij huuropzegging worden deze verkocht. De randen bestaan uit braakliggende kavels en oude Belgen. Hier worden in de toekomst nieuwe woningen gerealiseerd. Daarnaast is in het westen en noorden bebost terrein te vinden, waar mogelijk ook in de toekomst woningen gerealiseerd gaan worden. Lege kavels worden deels verkocht aan derden ten behoeve van particuliere woningbouw.



Figuur 1 Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oostenrijks gedeelte. Tevens is aangegeven welke onderdelen van de wijk eigendom zijn van Woonbedrijf.

3 METHODIEK

3.1 Oriënterend onderzoek

In deze fase is een literatuurstudie en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van de brede kennis betreffende het voorkomen van beschermde soorten uit diverse onderzoeken die in de afgelopen jaren door Arcadis zijn uitgevoerd in en nabij Eindhoven. Tevens is gebruik gemaakt van verspreidings-gegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en verspreidingsatlassen.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 19 januari 2017 door de heer J. Osterthun, ecooloog van Arcadis. De temperatuur was 3°C en de omstandigheden bewolkt, droog en een windkracht van 2 Bft. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

Tijdens het veldbezoek is hiertoe globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het plangebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast door de voorgenomen werkzaamheden. Voor vleermuizen en broedvogels is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van de aanwezige gebouwen en bomen als vaste rust- en verblijfplaats en nestlocatie

Voor de gebiedsbescherming is onderzocht of het plangebied in of nabij beschermd natuurgebied ligt en welke gevolgen dit heeft voor het project. Hiervoor is gebruik gemaakt van de natuurkaarten die op de site van de Provincie Noord Brabant te vinden zijn.

3.2 Soortgericht onderzoek

Op basis van het oriënterend onderzoek is soortgericht onderzoek uitgevoerd naar de te verwachten soorten en soortgroepen; zoogdieren (eekhoorn, boom- en steenmarter en gebouw bewonende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis), boombewonende vleermuissoorten, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis) en broedvogels met jaarrond beschermde neststatus (roofvogels, huismus, gierzwaluw) en reptielen en amfibieën. Overige zwaar beschermde soorten/soortgroepen zijn niet aangetroffen of te verwachten binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden.

Roofvogels en spechten

Het onderzoek naar roofvogels (buijerd, sperwer en havik) is gericht op potentiële nestplaatsen binnen het plangebied. Tijdens de quickscan zijn de potentiële nestplaatsen in beeld gebracht. Deze zijn onderzocht op aanwezigheid van broedende dieren. Voor het moment van onderzoek is rekening gehouden met de broedperiode van de verschillende soorten. De veldbezoeken zijn gecombineerd met de veldbezoeken voor huismus en gierzwaluw, zie tabel 1 en 2 voor de verantwoording van de veldbezoeken.

Huisumus

Het huismussenonderzoek is uitgevoerd conform Kennisdocument Huismus (BIJ12). Naast de twee veldbezoeken conform het Kennisdocument zijn nog drie veldbezoeken uitgevoerd. In onderstaande tabel is de verantwoording van de veldbezoeken opgenomen.

Tijdens de veldbezoeken is gelet op nestindicerend gedrag, zoals roepende mannetjes, parende huismussen, in- en/of uitvliegende dieren bij een nestplaats, of dieren die nestmateriaal bij zich hebben. Daarnaast is ook gelet op nestplaatsen in gebouwen die te vinden zijn door mestsporen en nestmateriaal ter hoogte van de dakrand.

Tabel 2: Verantwoording veldbezoeken huismus.

Datum	Weersomstandigheden
12-5-2017	16°C, licht bewolkt, 2Bft
22-5-2017	23°C, bewolkt, 1Bft
1-6-2017	18°C, bewolkt, 2Bft
12-6-2017	20°C, licht bewolkt, 1Bft
21-6-2017	15°C, bewolkt, 1Bft

Gierzwaluw

Het gierzwaluwonderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017). Vier veldbezoek zijn onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd. In tabel 1 is de verantwoording van de veldbezoeken opgenomen.

Tijdens het onderzoek is gelet op nest indicerend gedrag van gierzwaluwen, zoals in- en uitvliegen, laagvliegende gierende groepjes gierzwaluwen en geluid van individuen die op de nestplaats zitten. Daarnaast zijn ook geluiden van gierzwaluwen afgespeeld zodat wanneer individuen op de nestplaats reageren de locatie van de nestplaats kon worden bepaald.

Tabel 3. Verantwoording veldbezoek gierzwaluw.

Datum	Weersomstandigheden
22-5-2017	23°C, bewolkt, 1Bft
1-6-2017	18°C, bewolkt, 2Bft
21-6-2017	15°C, bewolkt, 1Bft
10-7-2017	18°C, licht bewolkt, 2/3Bft

Eekhoorn

Tijdens de quickscan is in kaart gebracht waar (potentiele) verblijfplaatsen aanwezig zijn. Deze (potentiele) verblijfplaatsen zijn onderzocht op aanwezigheid van eekhoorn. Daarnaast is het plangebied ook onderzocht op voorkomen van eekhoorn. De veldbezoeken zijn gecombineerd met de veldbezoeken voor huismus en gierzwaluw, zie tabel 1 en 2 voor de verantwoording van de veldbezoeken.

Boom- en steenmarter

Voor dit is contact gezocht met bewoners. Gevraagd is naar overlast van stank en geluid wat mogelijk duidt op aanwezigheid van boom of steenmarter. Daarnaast is ook gedurende de veldbezoeken gelet op aanwezigheid van individuen, mestsporen en prooiresten. Deze veldbezoeken zijn gecombineerd met de veldbezoeken voor vleermuizen, zie tabel 3.

Vleermuizen

Het vleermuisenonderzoek is uitgevoerd conform Vleermuisprotocol 2017 van Netwerk Groene Bureaus. Vier veldronden zijn onder geschikte weersomstandigheden uitgevoerd; drie gedurende de zomerperiode (15 mei tot 15 juli) en twee gedurende de baltsperiode (15 augustus tot 1 oktober). Zie onderstaande tabel voor de verantwoording van de veldbezoeken. Massawinterverblijfplaatsen zijn niet te verwachten gelet op de beperkte mogelijkheden in de aanwezige bebouwing en niet nader onderzocht.

Het veldonderzoek is uitgevoerd door twee ecologen per veldbezoek, gebruikmakend van een vouwfiets.. Tevens zijn er per veldronde meerdere veldbezoeken uitgevoerd om het gebied volledig te kunnen onderzoeken.

Tijdens het vleermuisenonderzoek is gelet op verblijfplaats indicerend gedrag, zoals in- en uitvliegen, zwermen en het aantikken van de muur/ boom nabij een mogelijke verblijfplaats. Daarnaast is ook onderzocht of de omgeving functioneel is als leefgebied, zoals aanwezigheid van een verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. Het onderzoek is uitgevoerd met een batdetector; de Batlogger M. Naast dat deze batdetector vleermuisgeluiden hoorbaar maakt, neemt deze de geluiden ook op. Indien een soort niet ter plaatsen bepaald kan worden, kan aan de hand van een opname gecontroleerd worden welke soort het betreft.

Tabel 4. Verantwoording veldbezoeken vleermuizen.

Datum	Weersomstandigheden
22-5-2017 (avond)	22°C, bewolkt, 1Bft
1-6-2017 (ochtend)	13°C, bewolkt, 1/2Bft
21-6-2017 (ochtend)	17°C, bewolkt, 2Bft
6-7-2017 (ochtend)	17°C, licht bewolkt, 2/3Bft
10-7-2017 (avond)	15°C, licht bewolkt, 2/3Bft
11-7-2017 (ochtend)	14°C, bewolkt, 1Bft
24-8-2017 (avond)	15°C, onbewolkt, 2Bft
25-9-2017/26-9-2017 (avond/ochtend)	14°C, onbewolkt, 1Bft

Reptielen en amfibieën

Het onderzoek is gericht op voorkomen van reptielen (levendbarende hagedis en hazelworm). Voor wat betreft amfibieën is de aandacht uitgegaan naar rugstreeppad en alpenwatersalamander.

Het onderzoek is uitgevoerd conform Kennisdocument Levendbarende hagedis en rugstreeppad. De hazelworm en de alpenwatersalamander hebben geen kennisdocument. Vijf bezoeken zijn uitgevoerd in de ochtend tijdens gunstige weersomstandigheden. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt herpetoplaten. Herpetoplaten zijn matten van flexibel warmte-houdend materiaal waaronder geschikte opwarmlocaties voor reptielen en amfibieën ontstaan. Deze zijn ter gewenning 4 weken voor aanvang van de eerste controle uitgelegd en vervolgens gecontroleerd op aanwezigheid van reptielen en amfibieën. Daarnaast zijn ook de bosranden en andere zonnige plekken onderzocht op aanwezigheid van reptielen die de ochtendzon gebruiken voor hun energie. Naast deze veldbezoeken is ook tijdens het avond- en ochtendonderzoek voor vleermuizen, gelet op voorkomen van amfibieën. In onderstaande tabel is de verantwoording van de veldbezoeken opgenomen.

Tabel 5. Verantwoording veldbezoek reptielen en amfibieën.

Datum	Weersomstandigheden
31-5-2017	20°C, bewolkt, 1Bft
1-6-2017	16°C, bewolkt, 2Bft
12-6-2017	20°C, licht bewolkt, 1Bft
21-6-2017	15°C, bewolkt, 1Bft
18-7-2017	18°C, licht bewolkt, 2Bft

Deskundigheid betrokken ecologen

Het veldecologisch onderzoek is uitgevoerd door de heer M.W.J.. Stevens en de heer J. Osterthun, beiden soortecologen en adviseurs natuurwetgeving werkzaam bij Arcadis Nederland BV. Het rapport inclusief advies is opgesteld door de heer J. Osterthun, specialist ecologie bij Arcadis. De betrokken ecologen hebben zeer ruime ervaring met het uitvoeren van vleermuis-, vogel- en zoogdieronderzoek (veldonderzoek, monitoring, ecologische begeleiding, directievoering en ontheffingsprocedures met uiteenlopende mitigatie en compensatieplannen). Arcadis is lid van het Netwerk Groene Bureaus.

4 WET NATUURBESCHERMING

4.1 Gebiedsbescherming

De wijk Schuttersbosch ligt op circa 1 kilometer ten noorden van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Dit natuurgebied ligt aan de zuidzijde van de A67. De geplande ingrepen en activiteiten binnen de wijk Schuttersbosch vallen binnen de reeds aanwezige woonwijk functies. Door de voorgenomen ontwikkelingen bestaande uit voorzetting van reeds bestaande woningbouwfuncties binnen de wijk zijn effecten op beschermde gebieden uit te sluiten.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Op basis van een uitdraai van de provinciale begrenzing van het grenzende bosgebied lijkt het alsof er een klein gedeelte van de aan de rand van de wijk gelegen kavels bestemd zijn als NNN gebied. hoogstwaarschijnlijk komt dit door een automatische generatie van de begrenzing waarbij niet is gelet op kadastrale grenzen (zie onderstaande figuur).

Verdere toetsing of beoordeling in het kader van de Wnb beschermde gebieden en voor wat betreft NNN is daarmee niet aan de orde. In bijlage 1 is een algemene tekst over gebiedsbescherming opgenomen.



Figuur 2. Aanwezigheid NNN ten opzichte van het plangebied (rood omkadert).

4.2 Houtopstanden

De bomen binnen het plangebied vallen onder de gemeentelijke kapverordening en niet onder de wet natuurbescherming onderdeel houtopstanden. Kap valt daarmee onder het gezag van de gemeente Eindhoven en niet onder het gezag van de provincie.

4.3 Soortenbescherming

De Wnb regelt naast gebiedsbescherming ook de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10). De Wnb heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11). In bijlage A wordt in meer detail ingegaan op de Wnb.

Naast Vogelrichtlijnsoorten en Habitatrichtlijnsoorten dient ook rekening gehouden te worden de nationaal beschermde soorten; Andere soorten. De provincies en het Rijk hebben in hun verordeningen uit de lijst van 'andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen voor hoeft te worden aangevraagd. Op de lijst met andere soorten van de Provincie Eindhoven staan geen soorten die relevant zijn voor dit project.

4.3.1 Aanwezigheid beschermde soorten

In tabel 5 is weergegeven welke beschermde soorten en bijbehorende functies binnen het plangebied zijn vastgesteld. In Bijlage B is de bevinding van de quickscan toegevoegd. Zie bijlage C voor de verspreidingskaarten en toelichting van het soortgericht onderzoek.

Tabel 6. Bevindingen soortgericht onderzoek.

Soort(groep)	Functie	Toelichting	Conclusie
Roofvogels	Foerageergebied	Geen nesten aanwezig binnen het onderzoeksgebied	- Gehele plangebied in gebruik als foerageergebied. - Geen nesten aanwezig
Spechten	- Nestplaats - Foerageergebied	- Eén broedgeval van grote bonte specht aanwezig binnen onderzoeksgebied. - Gehele plangebied vormt potentieel van grote bonte specht.	1 nestplaats vastgesteld in Belgische wijk. - Foerageergebied; alle deelgebieden.
Huismus	Eén broedlocatie	Roepend mannetje, geen nestplaats waargenomen.	1 nestplaats vastgesteld in de Oostenrijkse wijk. - Geen koloniegroep huismus aanwezig binnen onderzoeksgebied
Gierzwaluw	Geen	Nestplaatsen bevinden zich alleen in de wijken in de omgeving van het plangebied.	Geen nesten aanwezig binnen onderzoeksgebied
Eekhoorn	- Verblijfplaats - Foerageergebied	- Vijf verblijfplaatsen waargenomen. - Gehele plangebied vormt potentieel foerageergebied.	- Verblijfplaatsen vastgesteld in bomen in de Belgische wijk en het openbare groen. - Foerageergebied; alle deelgebieden.
Boom- en steenmarter	Geen	Geen individuen en sporen waargenomen	Geen nestplaatsen aangetoond
Gewone dwergvleermuis	- Zomerverblijfplaats - Kraamverblijfplaats - Paarverblijfplaats - Foerageergebied	- Drie zomerverblijfplaatsen in de kopgevel. - Eén kraamverblijfplaats in de kopgevel. - Zes baltsverblijfplaatsen die naar verwachting tevens benut worden als winterverblijfplaats. Aanwezig in kopgevel. - Gehele plangebied wordt gebruikt als foerageergebied.	- Diverse verblijfplaatsen vastgesteld - Zomerverblijfplaatsen; Belgische wijk - Kraamverblijfplaats; Belgische wijk. - Baltsverblijfplaatsen; vier in Belgische wijk en twee in Oostenrijkse wijk. - Foerageergebied; alle deelgebieden
Laatvlieger	- Zomerverblijfplaats - Foerageergebied	- Eén zomerverblijfplaats in kopgevel. - Gehele plangebied vormt potentieel foerageergebied.	- Zomerverblijfplaats; Oostenrijkse wijk - Foerageergebied; alle deelgebieden.
Rosse vleermuis	Foerageergebied	Waargenomen individuen hoog boven het plangebied waargenomen. Het plangebied heeft geen essentiële functie als foerageergebied	- Foerageergebied; Belgische wijk - Geen verblijfplaats aangetoond
Watervleermuis	Geen	Geen	Geen verblijfplaats aangetoond
Gewone	Geen	Geen	Geen verblijfplaats aangetoond

grootoorvleermuis			
Reptielen en amfibieën	Geen	Geen individuen waargenomen.	Plangebied vormt geen actueel leefgebied van zwaar beschermde amfibieën of reptielen

Soort(groep)	Conclusie onderzoek	Beschermd functies aanwezig		
		Oostenrijk	België	Openbaar groen
Roofvogels	Geen verblijfplaatsen aanwezig binnen gebied. Wel foerageergebied			
Spechten	1 nestplaats grote bonte specht vastgesteld in boom		X	X
Huismus	1 nestplaats aanwezig in particuliere woning	X		
Gierzwaluw	Geen nestplaatsen aanwezig			
Eekhoorn	Nesten aanwezig in beplanting plus leefgebied		X	X
Boom- en steenmarter	Niet vastgesteld			
Gewone dwergvleermuis	Diverse verblijfplaatsen in bebouwing vastgesteld. foerageergebied	X	X	
Laatvlieger	Geen verblijfplaatsen vastgesteld			
Rosse vleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld. Wel foerageergebied			
Watervleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld			
Gewone grootoorvleermuis	Geen verblijfplaatsen vastgesteld			
Reptielen en amfibieën	Plangebied vormt geen primair leefgebied.			

4.3.2 Effectbeschrijving en -beoordeling

Woonbedrijf heeft per wijkdeel en per type woning en kavel verschillende ingrepen voorzien. In onderstaande tabel staan de tijdelijke (T) en permanente (P) negatieve effecten op soorten. Daarbij wordt reeds voorgesorteerd op de relevante verbodsbepalingen uit de Wnb, zie paragraaf 4.3.3. Naast soorten en soortgroepen die met het soortgerichte onderzoek zijn onderzocht zijn ook (voorkomende) broedvogels (waarvan de nestplaats gedurende broedperiode beschermd is) meegenomen aangezien deze soortgroep ook beschermd is krachtens de Wnb.

Tabel 7. Effecten op beschermde soorten als gevolg van de activiteiten.

Ruimtelijke ingreep		Relevante Soort(groep)	Opzettelijk (ook voorwaardelijke opzet) doden van dieren	Vernielen van nesten / verblijven	Verlies van leefgebied / foerageergebied / migratieroutes	Opzettelijk verstoren van dieren
Sloop / renovatie van bebouwing	Oude Belgen en oude Oostenrijkers	Gewone dwergvleermuis	P	P	-	T
		Broedvogels algemeen	P	P	-	T
Verwijderen bomen en struiken	Bouwrijp maken(sloop) kavels, braak en overige percelen	Eekhoorn	-	-	-	T
		Broedvogels algemeen	P	P	-	T
Verwijderen grazige vegetatie	Braak en verkoopkavels, openbaar groen en overige percelen	Broedvogels algemeen	P	P	-	T
Verkoop kavels tbv woningbouw	Beide wijkdelen	Broedvogels algemeen	P	P	-	T

Hieronder is per (mogelijk) voorkomende soorten en soortgroep een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van de voorgenomen activiteiten.

Algemene broedvogels

Negatieve effecten op algemene broedvogels als gevolg van sloop- en renovatiewerkzaamheden en het verwijderen van groen zijn:

- Tijdelijke effect: Verstoring en sterfte van individuen en verstoring van nestplaatsen;
- Permanent effect: Verlies van nestplaatsenplaatsen wordt voldoende opgevangen door de groene omgeving waardoor geen sprake is van lange termijn effecten;
- De activiteiten leiden niet tot aantasting van foerageergebied. Negatieve effecten op de functionaliteit van het plangebied als foerageergebied zijn daarom uitgesloten.

Roofvogels

Uit de resultaten komt naar voren dat binnen het plangebied nestplaatsen van roofvogels ontbreken. Effecten op nestplaatsen als gevolg van de ontwikkelingen zijn daarom uitgesloten. Het plangebied functioneert mogelijk wel als foerageergebied. Gelet op de bosrijke omgeving van het plangebied zijn voldoende uitwijkplaatsen aanwezig waardoor effecten op foerageergebied als gevolg van de ontwikkelingen, uitgesloten zijn.

Huismus

De woning (Elandsgang 25) waar een nestplaats van huismus wordt verwacht is van woonbedrijf maar wordt niet gesloopt. Hier vinden vanuit Woonbedrijf geen activiteiten plaats die van invloed zijn op deze nestplaats of foerageergebied. Effecten als gevolg van de ontwikkelingen zijn daarom uitgesloten.

Gierzwaluw

Binnen het plangebied zijn geen gierzwaluwen waargenomen. Effecten op gierzwaluwen als gevolg van de werkzaamheden zijn daarom uitgesloten.

Eekhoorn

Het plangebied vormt essentieel leefgebied van eekhoorn. Door het kappen van bomen zoals bij Belgische wijk, vindt mogelijk aantasting van het foerageergebied van de eekhoorn plaats. De bosrijke omgeving biedt echter voldoende uitwijkplaatsen om te foerageren. Het is daarom uitgesloten dat de activiteiten een negatief effect hebben op het foerageergebied van eekhoorns. Waargenomen verblijfplaatsen van eekhoorn zijn aanwezig in openbaar en privaat groen. Deze bomen blijven behouden. Door het grootte van het plangebied en het bosrijke karakter kunnen verblijfplaatsen echter over het hoofd gezien zijn. Daarnaast zijn eekhoorns dynamisch als het goed om een verblijfplaats. Het is daarom goed mogelijk dat er dit jaar verblijfplaatsen bij zijn gekomen. Indien bomen en struiken gekapt of gesnoeid worden dient daarom rekening gehouden te worden met negatieve effecten op eekhoorns:

- Tijdelijk effect: Verstoring van individuen en sterfte van jonge dieren en verstoring van verblijfplaatsen;
- Permanent effect: Verlies van verblijfplaatsen. Hierbij bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie;

Boom- en steenmarter

Individen en sporen van boom- en steenmarter zijn niet waargenomen. Ook de bewoners hebben aangegeven geen last te hebben van stank of geluid. Effecten als gevolg van de activiteiten zijn daarom uitgesloten.

Gewone dwergvleermuis

Negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis als gevolg van sloop- en renovatiewerkzaamheden zijn:

- Tijdelijke effect: Verstoring en sterfte van individuen en verstoring van verblijfplaatsen;
- Permanent effect: Verlies van verblijfplaatsen. Hierbij bestaat de kans dat de lokale populatie minder geschikte verblijfsmogelijkheden ter beschikking heeft en dus gevoeliger is voor overige veranderingen en werkzaamheden binnen de deelpopulatie;
- De activiteiten leiden niet tot aantasting van foerageergebied en vliegroutes. Negatieve effecten op de functionaliteit van het plangebied als foerageergebied en vliegroutes zijn daarom uitgesloten.

Laatvlieger

De aangetroffen verblijfplaats is aanwezig in een particuliere woning. Hier vinden geen activiteiten plaats. Effecten op verblijfplaatsen als gevolg van de activiteiten zijn daarom uitgesloten. De ingreep leidt niet tot aantasting van foerageergebied en vliegroutes. Negatieve effecten op de functionaliteit van het plangebied als foerageergebied en vliegroutes zijn daarom uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

Binnen het plangebied zijn geen reptielen en beschermde amfibieën waargenomen. Effecten op reptielen en (beschermde) amfibieën als gevolg van de activiteiten zijn daarom uitgesloten.

4.3.3 Toetsing Wet natuurbescherming

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb mogelijk worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Hierbij is onderscheid gemaakt in de beschermingscategorieën zoals deze in de Wnb worden aangehouden; Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en Andere soorten.

Vogelrichtlijnsoorten

Gelet op de effecten op broedvogels (waarvan nestplaats gedurende broedperiode beschermd is) bestaat het risico op overtreding van art. 3.1 lid 1 en lid 2, zie tabel 7. De activiteiten binnen het plangebied zijn niet gericht op het rapen van eieren en het onder zich hebben van eieren. Overtreding van art. 3.1 lid 3 is daarom niet van toepassing. Voorkomende broedvogels waaronder merel, ekster, roodborst en boomklever komen algemeen voor in Nederland en staan dan ook niet op de rode lijst. In de groene omgeving zijn voldoende potentiële nestplaatsen en uitwijkplaatsen aanwezig. Verstoring van deze soorten heeft daarom geen invloed op de gunstige staat van instandhouding. Overtreding van art. 3.1 lid 4 is daarom niet aan de orde.

Tabel 8 Toetsing effecten aan de verbodsbepalingen van de Wnb op Vogelrichtlijnsoorten.

Verbodsartikelen:		Art. 3.1.1	Art. 3.1.2	Art. 3.1.3	Art. 3.1.4	Art. 3.1.5
Soort:	Bescherming:					
Broedvogels (nestplaats beschermd gedurende broedperiode)	Categorie 5	X	X			

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Habitatrichtlijnsoorten

Gelet op de effecten op vleermuizen bestaat het risico op overtreding van art. 3.5 lid 1, 2 en 4, zie tabel 8. Aangezien vleermuizen geen eieren leggen is art. 3.1 lid 3 niet van toepassing. Art. 3.5 lid 5 is van toepassing op planten en daarom niet aan de orde.

Tabel 8 Toetsing effecten aan de verbodsbepalingen van de Wnb op Habitatrichtlijnsoorten.

Verbodsartikelen:		Art. 3.5.1	Art. 3.5.2	Art. 3.5.3	Art. 3.5.4	Art. 3.5.5
Soort:	Bescherming:					
Vleermuizen	HR IV	X	X		X	

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Gelet op de effecten op eekhoorn bestaat het risico op overtreding van art. 3.10 lid 1a en 1b. Art. 3.10 lid 1c betreft planten en is daarom niet van toepassing.

Tabel 9 Toetsing effecten aan de verbodsbepalingen van de Wnb op Habitatrichtlijnsoorten.

Soort:	Verbodsartikelen:	Art. 3.10.1a	Art. 3.10.1b	Art. 3.10.1c
Eekhoorn	Andere soort	X	X	

Verbodsbepalingen:

Lid 1a: Opzettelijk doden of vangen. Planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onttrenten of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;

Lid 1b: Opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen en rustplaatsen;

Lid 1c: Opzettelijk inheemse planten plukken en te verzamelen, af te snijden, te onttrenten of te vernielen.

Zorgplicht

Voor alle in het wild levende soorten is de zorgplicht. Voor algemeen voorkomende zoogdieren (egel, konijn, muisachtigen) en amfibieën (gewone pad, bruine kikker) geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10, eerste lid volgens de Verordening natuurbescherming Noord-Brabant. Voor deze soorten blijft de zorgplicht (art.1.11) van kracht, zie bijlage A.

Mitigerende maatregelen

Om de voorgenomen activiteiten uit te kunnen voeren binnen de kaders van de Wnb zijn maatregelen noodzakelijk om een negatief effect op individuele dieren en verblijfplaatsen te kunnen voorkomen. In dit stadium kan reeds geconcludeerd worden dat voor de ingreep sloop en renovatie waarbij de feitelijke verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis verloren gaan een ontheffingsprocedure noodzakelijk zal zijn.

In het hier na volgende hoofdstuk is het mitigatieplan uitgewerkt (zie H. 5). Per soort(groep) wordt geconcludeerd in hoeverre er na zorgvuldig toepassen van deze mitigerende maatregelen er nog sprake is van een overtreding en de noodzaak om daarvoor een ontheffing Wnb aan te moeten vragen alvorens de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren.

Ruimtelijke ingreep		Conclusie en advies
Deel activiteit		
Sloop / renovatie van bebouwing	Oude Belgen en oude Oosterijkers	- Het slopen van bebouwing met vastgestelde verblijfplaatsen (huismus en vleermuis) kan enkel met een ontheffing Wet Natuurbescherming. - Het slopen van de overige bebouwing kan zonder ontheffing worden uitgevoerd. Wel dient vanuit zorgplicht te worden bevestigd dat er op het moment van sloop geen beschermde diersoorten (incidenteel) gebruik maken van de bebouwing - Er dient rekening gehouden te worden met algemene broedvogels in en om de bebouwing
Verwijderen bomen en struiken	Bouwrijp maken(sloop) kavels, braak en overige percelen, groenbeheer	- Het verwijderen van beplanting met eekhoorn nesten of beplanting binnen 30 meter van een eekhoornnest kan enkel worden uitgevoerd onder een goedgekeurde gedragscode of ontheffing Wet natuurbescherming - Bij het verwijderen van beplanting, bomen en snoeiwerkzaamheden dient in het algemeen rekening te worden gehouden met aanwezigheid van broedvogels. - Verwijderen van bomen met boomholten kan enkel indien na inspectie blijkt dat de boomholte niet in actueel gebruik is door vogels of vleermuizen.
Verwijderen grazige vegetatie	Braak en verkoopkavels, openbaar groen en overige percelen	Er dient rekening te worden gehouden met aanwezigheid van broedvogels
Verkoop kavels tbv woningbouw	Beide wijkdelen	Er dient rekening te worden gehouden met aanwezigheid van broedvogels bij verwijdering van struweel en bomen.

5 MITIGATIEPLAN

5.1 Doel en uitgangspunten

Navolgend mitigatieplan is opgesteld voor de activiteiten binnen de wijk Schutterbosch (zie figuur 1). Het mitigatieplan heeft enkel betrekking op de locaties waar beschermde soorten zijn aangetroffen. Bij de totstandkoming van het mitigatieplan is gebruik gemaakt van de bepalingen uit de Kennisdocument van gewone dwergvleermuis, zoals eerder genoemd. Afwijkingen van de soortenstandaard zijn ecologisch onderbouwd en gemotiveerd.

Binnen de voorgenomen activiteiten in het plangebied (sloop oude panden, herontwikkeling met nieuwbouw, groen onderhoud en regulier beheer) zijn de gewone dwergvleermuis, algemene broedvogels en de eekhoorn van toepassing op het mitigatieplan.

In het mitigatieplan wordt gestreefd naar volledige mitigatie van de verblijfplaatsen om daarmee overtreding van verbodsartikelen te kunnen voorkomen. Hetzelfde geldt voor het voorkomen van effecten op individuen, maatregelen worden getroffen om overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Het doel van het treffen van mitigatiemaatregelen is dan ook tweeledig, namelijk:

- Het beperken en voorkomen van negatieve effecten en;
- Het behouden van voldoende functioneel leefgebied.

Uitgangspunten ecologie

- Toepassen richtlijnen vanuit de Kennisdocument gewone dwergvleermuis;
- 100% behoud functionaliteit leefgebied en verblijfplaatsen van vleermuis, om daarmee negatieve effecten en overtreding verbodsbepalingen Wnb te voorkomen;
- Verstoring van algemene broedvogels wordt voorkomen door eventuele gevelvegetatie of vegetatie in de tuinen langs de muren te verwijderen voor aanvang van het broedseizoen of door de ingreep buiten het broedseizoen uit te voeren (broedseizoen globaal van 15 maart tot 15 augustus);
- Vleermuizen zijn vanaf begin april actief bij gunstige avond- en nachttemperaturen. Vanaf medio mei tot eind juli vormen vleermuizen zogenaamde kraamgroepen en zijn ze extra gevoelig voor verstoring. Vanaf augustus tot november zijn vleermuizen nog actief met sociale functies als balts en voortplanting. Vanaf november zijn de meeste te verwachten soorten in winterrust;
- Voorkomen onnodige verstoring van eekhoorn en eekhoornnesten in de te onderhouden of te verwijderen vegetatie.

Wijkonderdelen

Gezien de verschillende activiteiten is het plangebied opgesplitst in verschillende wijkonderdelen. In onderstaande tabel zijn de wijkonderdelen opgenomen en voor welke soorten en/of soortgroepen mitigerende maatregelen getroffen dienen te worden.

Wijkonderdeel	Soort en/of soortgroep waarvoor mitigerende maatregelen getroffen dienen te worden.	
Sloop en renovatie oude Belgen	Vleermuizen, broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Woonbedrijf
Sloop en renovatie oude Oostenrijkers	Broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Woonbedrijf
Braakliggend/ongedefinieerd	Eekhoorn, broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Woonbedrijf
Overige percelen bebost	Eekhoorn, broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Woonbedrijf
Openbaar groen	Eekhoorn, broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Woonbedrijf
Verkoopkavel Belgische en Oostenrijkse deel	Eekhoorn, broedvogels en algemeen voorkomende zoogdieren	Particulier, Woonbedrijf voorziet hier geen handelingen voorafgaand aan verkoop

5.2 Algemene mitigerende maatregelen

- Voorafgaand de sloopwerkzaamheden vindt controle en inspectie plaats door een deskundige ecooloog op de te nemen ontmoedigingsmaatregelen. De ecooloog zal in overleg met Woonbedrijf en de aannemer aanvullende passende maatregelen voorstellen indien noodzakelijk;

- Er vindt steekproefsgewijs controle plaats door de ecooloog op het naleven van het mitigatieplan en op de volledigheid van het mitigatieplan;
- Bij een calamiteit (visueel aanwezige vleermuizen en broedvogels, nesten met eieren of jongen etc.) wordt het werk tijdelijk stil gelegd en stelt de ecooloog passende maatregelen voor, in overleg met de aannemer en Woonbedrijf;
- Na oplevering van het werk door de aannemer wordt door Arcadis een beknopt logboek met eindevaluatie opgeleverd ter onderbouwing van het naleven van het mitigatieplan door de betrokken partijen;
- Een kopie van dit document is aanwezig op de uitvoerderskeet bij de aannemer op de bouw en in het bezit van zowel de projectleider van Woonbedrijf en de betrokken ecooloog. Indien er door een daartoe bevoegd persoon gevraagd wordt naar dit document kan deze ter verantwoording van de werkzaamheden worden getoond.
- Om verstoring van broedende vogels en daarmee overtreding van de Wnb te voorkomen dienen struiken, bomen en opgaande kruidenvegetatie buiten het broedseizoen weggehaald te worden. Of er dient door een ter zake kundige vast te worden gesteld dat er in het broedseizoen geen nesten aanwezig zijn
- Bij de afweging een boom of struikgewas weg te halen dient vastgesteld te worden of er in de betreffende plek eekhoornnesten aanwezig zijn die door de kap verstoord kunnen raken. Indien er eekhoornnesten zijn kan niet worden gerooid tot vast staat dat het nest niet meer in gebruik is.

5.3 Sloop bebouwing



- gewone dwergvleermuis zomerverblijfplaats; geel punt (3 verblijven in woonbedrijf eigendom)
- gewone dwergvleermuis kraamverblijfplaats; rood punt (particulier eigendom)
- gewone dwergvleermuis baltsverblijfplaats; paars punt (4 verblijven in Woonbedrijf eigendom)
- laatvlieger zomerverblijfplaats; roze punt (particulier eigendom)
- waarneming rosse vleermuis; blauw punt. (geen verblijfplaats)

Van deze bebouwing worden enkele de volgende adressen gesloopt (Oude Belgen) op het moment dat de huidige huurders de huurovereenkomst opzeggen. De overige woningen worden niet gesloopt of zijn geen eigendom van Woonbedrijf;

- Rendierveld nr. 26
- Heksenkruidlaan nr. 30
- Wegendoornlaan nr. 21

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis benut een breed netwerk aan verblijfplaatsen waardoor de soort goed in staat is om alternatieve verblijfplaatsen in gebruik te nemen. Door het treffen van zowel tijdelijke als permanente (duurzame) maatregelen blijven voldoende verblijfplaatsen beschikbaar binnen het netwerk van lokale populaties. De wijk blijft voor de toekomst behouden als onderdeel van het leefgebied met geschikte verblijfplaatsen voor de vastgestelde gewone dwergvleermuis. De soort komt in de directe omgeving van het plangebied voor (tijdens onderzoek is in de omgeving eveneens vleermuisactiviteit waargenomen) en is daarmee in staat om het plangebied gedurende de herontwikkeling te blijven gebruiken. De ingreep heeft daarmee geen wezenlijke invloed op de soort. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in het geding.

Vorbereidende maatregelen en ontmoediging

Dit heeft enkel betrekking op de drie hiervoor benoemde te slopen adressen. De overige te slopen bebouwing kan gesloopt worden zonder ontheffing of specifieke maatregelen na controle op incidentele aanwezigheid van een vleermuis of broedende vogels.

Er dient rekening te worden gehouden met ontmoediging van de verblijfplaatsen van aanwezige dieren voorafgaand aan de werkzaamheden. De wijze waarop en de periode waarin ontmoediging en strippen van bebouwing moet plaatsvinden, dient nader bepaald te worden in overleg met een ter zake deskundig ecooloog en vastgelegd in het werkprotocol.

Om effecten op individuen te voorkomen, dienen de volgende aanvullende maatregelen te worden getroffen:

- Alle werkzaamheden vinden plaats in de minst gevoelige periode van vleermuizen, of na ontmoediging in de periode medio augustus tot en met oktober of in april in afstemming met een deskundige ecooloog. In onderstaande tabel zijn deze periodes weergegeven. Een deskundige op het gebied van vleermuizen moet de periode waarin gewerkt kan worden aangeven.

Tabel 9. Gevoelige periode van gewone dwergvleermuis. Rood: geen werkzaamheden uitvoeren, Oranje: werkzaamheden uitvoeren met mitigerende maatregelen, groen: voorkeursperiode voor uitvoeren werkzaamheden (conform soortenstandaard en natuurkalender LNV-loket).

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Gewone dwergvleermuis												
Winterverblijf												
Zomerverblijf												
Paarverblijf												

- Voordat werkzaamheden kunnen plaatsvinden, zijn alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd voorafgaand aan het actieve seizoen en op aanwijzing van een deskundige ecooloog. Conform de soortenstandaard dienen de tijdelijke verblijfplaatsen gedurende een minimale periode van 3 (zomerverblijf) tot 6 (paarverblijf) maanden (gewone dwergvleermuis) in het vliegseizoen aanwezig te zijn ter gewinning.
- Voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden wordt er zorg voor gedragen dat vleermuizen weg kunnen komen:
 - Tijdig voorafgaand aan de werkzaamheden worden de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt. Minimaal 5 dagen (met avondtemperaturen boven 10°C) van te voren. Een vleermuisdeskundige dient ingeschakeld te worden om de best passende methode te bepalen, uit te voeren en te controleren.
 - De gebouwen worden de week voor aanvang van het werk gecontroleerd op in- of uitvliegende vleermuizen. Indien nog dieren aanwezig zijn worden de verblijfplaatsen te ontmoedigd door te werken met uitvliegflappen (flappen of schermen voor de opening waardoor vleermuizen wel uit maar niet meer in kunnen vliegen). Vervolgens wordt het gebouw direct ongeschikt gemaakt nadat is vastgesteld dat geen dieren zijn ingevlogen of dat laatste dieren zijn uitgevlogen.

- De werkzaamheden dienen bij voorkeur overdag plaats te hebben, zodat het gebruik van felle belichting gedurende de avondschemer niet voor verstoring van vleermuizen zorgt.
- Indien tijdens de werkzaamheden onverwacht toch nog vleermuizen aanwezig zijn, dienen de dieren door een daartoe bevoegde deskundige opgevangen en verplaatst te worden om het doden en verwonden van individuen te voorkomen. De dieren worden opgevangen, verzorgd en vervolgens binnen het territorium vrijgelaten.

Maatregelen verblijfplaatsen

- Om het aantal beschikbare verblijfplaatsen voor gewone dwergvleermuis te garanderen dienen per verloren verblijfplaats 4 tijdelijk- en permanente verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. In totaal gaan er 3 verblijfplaatsen verloren. Dit komt neer op 12 tijdelijke- en 12 permante verblijfplaatsen.
- Indien de betreffende panden met vastgestelde verblijfplaatsen worden gesloopt is voorafgaand daaraan een goedkeuring benodigd van het bevoegd gezag de provincie Noord Brabant.
- De onderzoeksgegevens zijn drie jaar geldig. Echter geldt de aanwezigheid van een vleermuis.
- Bij sloop van panden zonder vastgestelde verblijfplaatsen dient voor aanvang te worden geïnspecteerd op het incidenteel voorkomen van vleermuizen. Bij aanwezigheid van een vleermuis dienen alsnog passende maatregelen te worden getroffen om doden en verwonden van vleermuizen te voorkomen.
- Dit protocol is tot en met 2020 van toepassing. In 2020 dient actualiserend onderzoek te worden uitgevoerd indien er na 2020 nog werkzaamheden worden voorzien in de wijk (sloop, renovatie, nieuwbouw).

Verblijfplaatsen

- In totaal dienen er $3 \times 4 = 12$ verblijfplaatsen te worden gerealiseerd.
- Door verspreidt door de wijk 12 duurzame vleermuiskasten op bomen te plaatsen kan worden voldoen aan de tijdelijke taakstelling. Het type kast, de locatie en de positie van de kast dient door een ter zake kundige ecooloog te worden bepaald en begeleidt.
- Het advies is om op korte termijn te voorzien in de 12 duurzame op bomen te monteren vleermuiskasten. De exacte sloopplanning is onbekend maar door een ruime gewenningsperiode van 1 of enkele jaren aan te houden bespoedigd dit het verkrijgen van een ontheffing of positief besluit. Tevens wordt en extra lange wachttijd voorkomen tussen huur eindiging en start sloopdatum.
- De taakstelling om 12 permanente verblijfplaatsen kan op termijn worden gerealiseerd in de toekomstige nieuwbouwplannen van Woonbedrijf.
- Tussen het plaatsen van kasten, de sloop en nieuwbouw kan niet meer dan 5 tot 8 jaar liggen. Indien het realiseren van permanente plekken langer dan circa 8 jaar gaat duren en dit is bekend bij aanvang dan wordt geadviseerd om al in beginsel een permanente duurzame oplossing te realiseren buiten de invloedsfeer van de herontwikkeling (op bestaande te handhaven en niet te verkopen huurwoningen)
- Sloop panden zonder vastgestelde verblijfplaatsen is op basis van deze rapportage vrijgegeven tot en met 2020.



Afbeelding 1 links een houten vleermuiskast als tijdelijke maatregel en rechts een permanent inbouw vleermuisverblijf



Afbeelding 2 type Miecon inbouw vleermuisverblijf (zelfde buitengevel afwerking als afbeelding 1)

Beheerfase

- De effectiviteit van de getroffen maatregelen wordt gemonitord gedurende minimaal 3 jaar aansluitend op de oplevering van de voorzieningen. Jaarlijks terugkoppeling van monitoring vindt plaats met bevoegd gezag.
- De alternatieve verblijfplaatsen worden opgenomen in het regulier beheer en onderhoud (plan). Bij defect of ongeschikt geraken van de voorziening wordt deze hersteld of vervangen.

5.4 Onderhoud bomen (kap en snoeiwerkzaamheden openbaar groen)



Op bovenstaande afbeelding zijn met rode kruizen weergegeven waar bomen met holten zijn waargenomen. De rode punten betreffen vastgestelde eekhoornnesten. Aangenomen moet worden dat eekhoornnesten overal op enig moment aanwezig kunnen zijn omdat de soort gedurende het jaar meerdere nesten bouwt en met enige regelmaat zich verplaatst om predatie te voorkomen.

- Betreffende uitvoerder dient elke te rooien boom te inspecteren op aanwezigheid eekhoornnesten en boomholten.
- Met extra zorg indien in de nabijheid van de op de kaart weergegeven plekken moet worden gesnoeid of gerooid
- Indien een nest of holte aanwezig is dient een ter zake kundige ecooloog ter plaatse te beoordelen onder welke condities de handeling kan worden uitgevoerd
- Het rooien van een boom met holten kan enkel indien vast staat dat er op dat oment geen nest of vleermuisverblijf in aanwezig is
- Het rooien van een boom met eekhoornnest kan enkel indien er daartoe gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode of indien er een ontheffing is verkregen.
- Advies is om bomen met eekhoornnesten en holten te behouden.

5.5 Ontheffing

Er dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend bij de Provincie Noord Brabant voor het slopen (of renoveren) van de bebouwing met vleermuisverblijfplaatsen (Rendierveld nr.26, Heksenkruidlaan nr.30 en Wegendoornlaan nr.21). Deze ontheffingsaanvraag is voor overtreding van de verbodsbepaling artikel 3.5.2 en 3.5.4 van de Wnb, voor zover deze van toepassing is op verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. De overige verblijfplaatsen blijven gehandhaafd of vallen buiten het eigendom van Woonbedrijf.

De overige voorgenomen te slopen bebouwing kan zonder ontheffing worden gesloopt in de periode 2018 t/m 2020 (houdbaarheid onderzoeksdata). Hierbij dient wel enige zorgvuldigheid te worden betracht door voorafgaand aan de sloop een fysieke controle uit te voeren op de aanwezigheid van een vleermuis. Bij aanwezigheid dient een deskundige ecooloog te beoordelen welke route hierin te volgen.

Volgens het huidige beleid betreft de doorlooptijd van een procedure minimaal 13 weken maar maximaal 20 weken met kans op verdere procedure vertraging en is een ontheffing maximaal 5 jaar geldig met mogelijkheid tot verlenging. In 2020 dient een actualiserend onderzoek uit te wijzen of er in de resterende te slopen bebouwing na 2020, vleermuisverblijven aanwezig zijn.

Houdt er dus rekening mee dat tussen het vrijkomen van één van de drie betreffende adressen en de eerstvolgende startmoment van sloop minimaal 13 tot 20 weken kan liggen. In voorkomende gevallen kan dit ook langer duren tot het eervolgende moment dat ontmoediging en sloop in de minst kwetsbare periode valt.

BIJLAGE A WETTELIJK KADER

Inleiding

De Wet natuurbescherming regelt naast gebiedsbescherming ook de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10). De Wet natuurbescherming heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

Zorgplicht

In het kader van de Wet natuurbescherming geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 1.11 staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Deze zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt de handelingen achterwege laat, of indien dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Wet natuurbescherming.

De algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Wet natuurbescherming. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verschillen per beschermingsgroep. De Wet natuurbescherming kent drie verschillende beschermingsregimes. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante, wettelijke verbodsbepalingen staan hieronder genoemd.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels

- Het is verboden vogels te doden of te vangen (artikel 3.1.1).
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (artikel 3.1.2).
- Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben (artikel 3.1.3).
- Het is verboden vogels opzettelijk te storen (artikel 3.1.4).
- Het verbod om te verstoren is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1.5).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN

In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

- Het is verboden de dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.5.1).
- Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren (artikel 3.5.2).
- Het is verboden eieren opzettelijk te vernielen of te rapen (artikel 3.5.3).
- Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen (artikel 3.5.4).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (artikel 3.5.5).

ANDERE SOORTEN

Dit betreft de in bijlage A van de Wet natuurbescherming genoemde, nationaal beschermde, soorten.

- Het is verboden opzettelijk te doden of te vangen planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 3.10.1a).
- Het is verboden vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen (artikel 3.10.1b).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (artikel 3.10.1c).
- Deze verboden zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10.3).

In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen of voortplantingsseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen (mitigatie en/of compensatie) genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van het bevoegd gezag ontheffing van de verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.3.4a).
- Zij nodig is (artikel 3.3.4b):
 - o In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
 - o In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
 - o Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren
 - o Ter bescherming van flora of fauna.
 - o Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhang ende teelt.
 - o Om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.3.4c).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.8.5a).
- Zij nodig is (artikel 3.8.5b):
 - o In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
 - o Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom.
 - o In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
 - o Voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.8.5c).

ANDERE SOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.10.2).
- Zij nodig is (artikel 3.10.2):
 - o In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
 - o Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom.
 - o In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
 - o Voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben.
 - o Handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.
 - o Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen.
 - o Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.
 - o Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren.
 - o In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw.
 - o In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.
 - o In het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.
 - o In het algemeen belang.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.10.2).

Vrijstelling

De provincies hebben in haar verordeningen uit de lijst van ‘andere soorten’ diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen voor hoeft te worden aangevraagd. Deze lijst met vrijgestelde soorten is per provincie anders. De zorgplicht is wel van toepassing.

Gedragcode

Ook wanneer er gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode (art. 3.31), en de werkzaamheden in het kader van een van de genoemde wettelijke belangen plaatsvinden, is geen ontheffing nodig en geldt een vrijstelling. In de gedragscode wordt een wijze van uitvoering van handelingen beschreven, waarmee naar het oordeel van de Minister van Economische Zaken afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de beschermde soorten zorgvuldig wordt gehandeld. Dat houdt in dat de gedragscode alleen wordt goedgekeurd indien er slechts handelingen worden verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de beschermde soorten. Indien handelingen worden verricht die wel invloed hebben, wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat de verbodsbepalingen overtreden worden.

Jaarrond beschermde vogelnesten

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

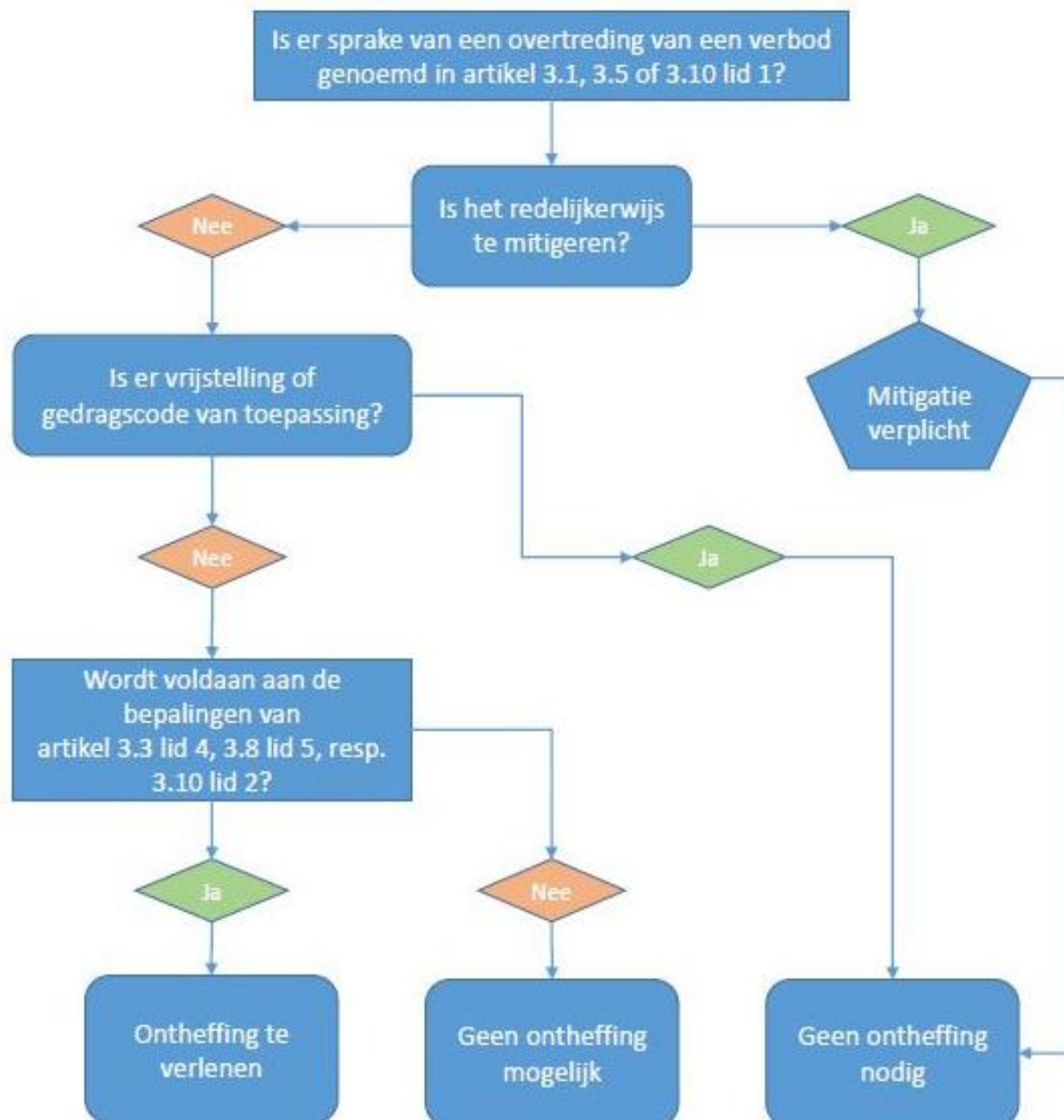
Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Eigen verantwoording

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

Stroomschema Soortbescherming Wet Natuurbescherming

Artikel 3.1

- 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3 lid 4

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing
- b) zij is nodig:
 - 1) in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid
 - 2) in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer
 - 3) ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren
 - 4) ter bescherming van flora of fauna
 - 5) voor onderzoek of onderwijs, het tilzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
 - 6) om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan
- c) de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Artikel 3.5

- 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 lid 5

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) zij is nodig:
 - 1) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
 - 2) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, vlaggronden, wateren of andere vormen van eigendom
 - 3) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
 - 4) voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten,
 - 5) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Artikel 3.10, lid 1**Het is verboden**

- a) in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen
- b) de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c) vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Artikel 3.10 lid 2 (ind de verwijzing naar 3.8, lid 5)

- a) er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b) zij is nodig:
 - 1) in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats
 - 2) ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, vlaggronden, wateren of andere vormen van eigendom
 - 3) in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten
 - 4) in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied
 - 5) ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen
 - 6) ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden
 - 7) ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren
 - 8) in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw
 - 9) in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer
 - 10) in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied
 - 11) in het algemeen belang.
 - 12) voor onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten,
 - 13) om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben
- c) er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

BIJLAGE B FOTO-IMPRESSIE



Belgische wijk



Foto 1: Bouwkavel Saterstoelenweg



Foto 2: Bouwkavel Saterstoelenweg



Foto 3: Bouwkavel Rode heikorstlaan



Foto 4: Bouwkavel Sporkehoutlaan



Foto 5: Sporkenhoutlaan 31



Foto 6: Huurwoningen Sporkehoutlaan



Foto 7: Loofbos ten westen van Belgische wijk



Foto 8: Gemengd bos ten oosten van Belgische wijk.



Foto 9: Loofbos ten noorden van Belgische wijk

Oostenrijkse wijk



Foto 10: Bouwkavel Elandsgang



Foto 11: Oostenrijkse woningen

BIJLAGE C RESULTATEN QUICKSCAN

In onderstaande tabellen zijn de resultaten van de quickscan betreffende beschermde soorten opgenomen. In tabel 5 is de habitatsgeschiktheidsbeoordeling opgenomen en tabel 6 gaat in op de verwachte soorten per deelgebied. De bevindingen van het veldbezoek zijn opgenomen in onderstaand tabel.

Tabel 10 Habitatgeschiktheidsbeoordeling

Soortgroep	Bureaustudie	Habitatbeoordeling (veldbezoek)	Conclusie aanwezigheid
Zoogdieren; vleermuizen	Gewone dwergvleermuis, laatvlieger (NDFF).	Bebouwing en bomen met holten geschikt als verblijfplaats voor verwachten soorten plus boombewonende soorten als rosse vleermuis, baardvleermuis en gewone grootoorvleermuis	Verblijfplaatsen en primair leefgebied en migratieroutes niet op voorhand uit te sluiten. hoge verwachting in gehele gebied
		Gehele gebied in gebruik als leefgebied te verwachten soorten	
		Diverse migratieroutes mogelijk aanwezig.	
Zoogdieren; grondgebonden beschermd	Eekhoorn, steenmarter en boomarter (NDFF).	Neste eekhoorn vastgesteld, geschikt biotoop voor steenmarter en boomarter. Voortplanting boomarter niet te verwachten door hoge mate van menselijke verstoring.	Eekhoorn vastgesteld, verblijfsfuncties steen- en boomarter in bebouwing niet op voorhand uitgesloten.
Broedvogels; jaarrond beschermd	Huismus, gierzwaluw, buizerd, bosuil (NDFF).	Bebouwing grotendeels geschikt voor huismus, deels voor gierzwaluw. Bospercelen geschikt voor soorten als buizerd, sperwer, havik, bosuil en ransuil.	Jaarrond beschermde nesten niet op voorhand uit te sluiten. Hoge verwachting
Broedvogels; algemeen	Bos en parksoorten	Diverse soorten van bos bosrand en park en tuin te verwachten.	In alle terreindelen zijn nesten en broedende vogels te verwachten.
Reptielen	Levendbarende hagedis, hazelworm (RAVON, 2017)	Lege kavels, braak en overige beboste percelen geschikt biotoop hazelworm en levendbarende hagedis.	beschermde reptielen zijn niet op voorhand uitgesloten.
Amfibieën	Alpenwatersalamander en rugstreeppad (NDFF).	In de omgeving is een ven aanwezig. Potentieel leefgebied van Alpenwatersalamander en rugstreeppad.	Beschermde amfibieën zijn niet op voorhand uitgesloten.
Vissen	-	Geen oppervlaktewater aanwezig, biotoop ontbreekt	Beschermde soorten vissen uitgesloten
Planten	-	Geen optimaal geschikt biotoop voor Wnb beschermde plantensoorten	Beschermde soorten planten uit te sluiten
Ongewervelden (o.a. libellen, dagvlinders, kevers)	-	Geen soorten te verwachten door ontbreken geschikt biotoop	Geen beschermde soorten te verwachten
Soorten Zorgplicht en vrijstelling (selectie)	Egel, konijn, vos, muisachtigen (NDFF). Gewone pad, bruine kikker (NDFF).	Diverse algemene soorten amfibieën, ongewervelden, vaatplanten en grondgebonden zoogdieren te verwachten. Soorten als konijn en mol reeds vastgesteld.	Er dient rekening te worden gehouden met aanwezigheid diverse soorten in het kader van Zorgplicht

Tabel 11 Verwachting soorten per gebiedsdeel Schuttersbosch

Verwachting per gebiedsdeel	Oostenrijks deel		Belgisch deel					Openbaar groen / bomen	Beboste /overige kavels
	Verkoop woning	Sloop woning	Lege kavels	Oude Belgen	Nieuwe Belgen	Braak	Lege kavels		
Vleermuizen verblijf	X	X		X	X	X		X	X
Vleermuizen overige functies								X	X

Grondgebonden zoogdieren	X	X		X	X	X		X	X
Broedvogels; jaarrond beschermd	X	X		X					X
Broedvogels; overige soorten	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Reptielen en amfibieën	X		X		X	X	X	X	X
Soorten Zorgplicht en vrijstelling (selectie)	X	X	X	X	X	X	X	X	X



Figuur 2. Waarnemingen tijdens veldbezoek. Rood punt; eekhoornnest, geel punt; waarneming eekhoorn, blauw punt; vermoedelijk buizerdhorst, paars punt nest bosvogel algemeen, rood kruis; boom met holte.

BIJLAGE D RESULTATEN SOORTGERICHT ONDERZOEK

Roofvogels en spechten

Tijdens de veldbezoeken zijn bij de potentiële nestplaatsen van roofvogels geen broedende roofvogels waargenomen. Wel is in het plangebied een sperwer en buiten het plangebied een havik waargenomen. Beide dieren vlogen over. Voor deze soorten geldt dat het plangebied vermoedelijk als foerageergebied functioneert. Bij één van de potentiële nestplaatsen van spechten is een broedgeval waargenomen. Het gaat om een broedgeval van de grote bonte specht. In een Amerikaanse eik is een nestplaats gemaakt. Deze boom behoort tot de laanbeplantingen van het Belgische gedeelte. Gedurende de veldbezoeken is alleen deze soort foeragerend binnen het plangebied waargenomen. Aangenomen kan worden dat het plangebied geen leefgebied vormt van middelste bonte specht, groene specht en zwarte specht.



Figuur 3. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oostenrijks gedeelte, waarneming sperwer; geel punt, waarneming havik; rood punt, nestplaats grote bonte specht; paars punt.

Huismus

Gedurende het veldbezoek is slecht eenmaal een roepend mannetje waargenomen ter hoogte van Elandsgang 25 in het Oostenrijkse wijk. Deze roep duidt op de aanwezigheid van een nestplaats. Er zijn geen foeragerende huismussen waargenomen. In de wijk ten noordoosten van het plangebied zijn meerdere nestplaatsen van huismus aangetroffen. De voorkeur voor deze stenige wijken in de omgeving heeft waarschijnlijk te maken met een hoger aanbod potentiële nestplaatsen en een relatief warmere omgeving dat het bosrijke plangebied.



Figuur 4. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oosterijks gedeelte, roepend huismusmannetje; geel punt, nestplaats huismus; paars punt.

Gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken zijn binnen het plangebied geen gierzwaluwen waargenomen. Enkele individuen zijn hoog overvliegend waargenomen. Het is daarom uitgesloten dat de woningen binnen het plangebied een functie als nestplaats vervullen. Ten noorden en noordoosten van het plangebied zijn wel groepjes gierzwaluwen gierend waargenomen. Vastgesteld is dat het plangebied door het bosrijke karakter geen voorkeur behoeft in tegenstelling tot wijken in de omgeving die meer een stenig karakter hebben.



Figuur 5. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oosterijks gedeelte, gierzwaluw hoog overvliegend; paars punt, groepjes gierende gierzwaluwen; blauwe pijlen.

Eekhoorn

Verspreid door het plangebied zijn eekhoorns waargenomen. Bij geen van de (potentiele) verblijfplaatsen zijn individuen waargenomen die verblijfplaatsindicerend gedrag vertoonde. Door het blad aan de boom waren echter niet alle (potentiele) verblijfplaatsen goed te onderzoeken. Gezien de aanwezigheid van meerdere dieren kan worden aangenomen dat de waargenomen eekhoorns gebruik maken van de verblijfplaatsen.



Figuur 6. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oosterijks gedeelte, waarneming eekhoorn; paars punt.

Boom- en steenmarter

Er zijn geen individuen en sporen waargenomen. Gezien het bosrijke karakter van het plangebied was het echter lastig om dieren en sporen te onderzoeken. Ook gezien de grootte van het plangebied konden dieren snel gemist worden.

Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken zijn verblijfplaatsen aangetroffen van gewone dwergvleermuizen en laatvlieger. Van gewone dwergvleermuis zijn zomer-, kraam- en baltverblijfplaatsen vastgesteld. Bij twee zomerverblijfplaatsen is één invliegend individu waargenomen en bij één zomerverblijfplaats zijn 8 invliegende dieren, vermoedelijk mannetjes, waargenomen. Bij de kraamverblijfplaats zijn 12 dieren waargenomen. Deze zijn zowel 's avond als 's ochtends zwermend waargenomen. Van laatvlieger is een zomer- en/of kraamverblijfplaats vastgesteld. In onderstaande tabel is de informatie betreffende de verblijfplaatsen opgenomen. Door het plangebied zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen en laatvliegers waargenomen. In het zuidwesten van de Belgische wijk zijn ook rosse vleermuizen gehoord. Deze dieren foerageerde hoog boven het plangebied. Gezien het bosrijke karakter van het plangebied zijn er geen elementen aanwezig die van essentieel belang zijn voor vleermuizen om zich te verplaatsen en voedsel te vinden.

Soort/functie	Adres en locatie verblijfplaats	In bezit van
Gewone dwergvleermuis/ zomerverblijfplaats	Eikvaren 7 (Belgische wijk), overstek westgevel Heksenkruidlaan 25 (Belgische wijk), overstek noordgevel Wegedoorlaan 21 (Belgische wijk), gevelbekleding westgevel	Particulier Woonbedrijf Woonbedrijf
Gewone dwergvleermuis/ kraamverblijfplaats	Eikvaren 14 (Belgische wijk), overstek westgevel	Woonbedrijf
Gewone dwergvleermuis/ baltverblijfplaats	Heksenkruidlaan 12, 30, 44 (Belgische wijk), overstek gevel Antilopenlaan 5, 13 (Oostenrijkse wijk), overstek gevel	Woonbedrijf Particulier
Laatvlieger/ zomer- en/of kraamverblijfplaats	Hazenloop 8 (Oostenrijkse wijk)	Particulier



Figuur 7. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oosterijks gedeelte, gewone dwergvleermuis zomerverblijfplaats; geel punt, gewone dwergvleermuis kraamverblijfplaats; rood punt, gewone dwergvleermuis baltsverblijfplaats; paars punt, laatvlieger zomerverblijfplaats; roze punt, waarneming rosse vleermuis; blauw punt.

Reptielen en amfibieën

Tijdens het onderzoek is binnen het plangebied de gewone pad, een algemeen voorkomende soort, aangetroffen. Er zijn geen beschermde soorten waargenomen. Wel zijn buiten het plangebied ten oosten van de Belgische wijk, bij het ven, meerdere rugstreeppadden waargenomen. Deze dieren vinden in de directe omgeving van het ven voldoende verblijfsmogelijkheden en foerageergebied.



Figuur 8. Schuttersbosch met rood het Belgische gedeelte en blauw het Oosterijks gedeelte, waarneming gewone pad; geel punt, waarneming rugstreppad; rood punt.

COLOFON

NATUURTOETS WET NATUURBESCHERMING
ONTWIKKELING SCHUTTERSBOSSCH EINDHOVEN

KLANT

Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl

AUTEUR

[REDACTED]

PROJECTNUMMER

C05053.000127

ONZE REFERENTIE

079591074 C

DATUM

1 februari 2018

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

VRIJGEGEVEN DOOR

[REDACTED]

Adviseur Ecologie & Specialist Fauna

[REDACTED]

Adviseur Ecologie & Specialist Fauna

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com